

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ ЮРИДИЧНИЙ ІНСТИТУТ
БЛАГОДІЙНА ОРГАНІЗАЦІЯ «БТ «МЕРЕЖА» м. КРИВИЙ РІГ»

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

I Всеукраїнської науково-практичної конференції

«ПСИХОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СЛУЖБОВОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ
ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ»

*м. Кривий Ріг
15 лютого 2018 року*

УДК 159.98
ББК 88.573 я 5

Психологічні засади забезпечення службової діяльності працівників правоохоронних органів: матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції (в авторській редакції), (м. Кривий Ріг, 15 лютого 2018 року). – Кривий Ріг, 2018. – 437 с.

*Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет
Вченою радою Донецького юридичного інституту МВС України
(протокол № 10 від 28 березня 2018 року)*

Публікується за матеріалами I Всеукраїнської науково-практичної конференції «Психологічні засади забезпечення службової діяльності працівників правоохоронних органів», яка відбулася 15 лютого 2018 року у Донецькому юридичному інституті МВС України (м. Кривий Ріг, вул. Степана Тільги, 21).

Видання може бути корисним для працівників правоохоронних органів, аспірантів (ад'юнктів), слухачів магістратури, студентів та курсантів вищих навчальних закладів, а також всім, хто цікавиться проблемами психологічного забезпечення правоохоронних органів.

Матеріали збірника опубліковані в авторській редакції.

© ДЮІ МВС, 2018

ЗМІСТ
Секція № 1

**«Психопрофілактика стресу в службовій діяльності
працівників правоохоронних органів»**

Бацилева О.В., Пузь І.В. До питання про детермінанти стресоподолання та стресостійкості особистості у сучасних умовах життєдіяльності	10
Вайда Т.С. Формування службово-бойового настрою особового складу підрозділу Національної поліції як умова забезпечення ефективності дій правоохоронців в екстремальних умовах	13
Вдович С.М. Формування у майбутніх фахівців ДСНС України конфліктологічної компетентності	20
Венцик О.В. Творче мислення працівників правоохоронних органів як ресурс попередження фрустрованості	23
Галустьян О.А. Особливості професійного спілкування з жертвами насильства: поради патрульним поліцейським	26
Галушка Н.С., Мухіна Г.В. Портрет сучасного поліцейського очима суспільства	28
Гурін К.В. Конструктивне вирішення конфліктних ситуацій	30
Гурський В.Є., Сахно Н.Ю. Стрес у службовій діяльності поліцейського та ресурси його подолання	33
Гуцман М.С. Ресурсний потенціал особистості в умовах подолання стресу	36
Давидова О.В. Психологія мотивації терористичної діяльності	39
Діброва А.А., Вдович С.М. Ресурси подолання стресу працівників правоохоронних органів	42
Доценко В.В. Психологічні ресурси стресостійкості курсантів ВНЗ зі специфічними умовами навчання	44
Казміренко В.О. Психологічна безпека працівників в умовах конфліктних переговорів	48
Кендиш О.М. Професійна реалізація як форма адаптації особистості у суспільстві	51
Когут О.О. Психопрофілактика стресу у діяльності майбутніх поліцейських	55
Колесніченко О.С. Роль різних аспектів саморегуляції у формуванні посттравматичного стресового розладу	58
Колесніченко О.С., Мацегора Я.В. Модель формування стійкості військовослужбовця до психологічної травматизації бойовим досвідом	62
Колядко С.В. Эмоциональность и эмотивность как понятия литературоведческой теории эмоции	67
Конельська І.М. Тренування навичок конструктивного спілкування в конфліктних ситуаціях та позитивних копінг-стратегій поведінки старшокласників гімназії	71

Вдович Світлана Михайлівна

доцент кафедри практичної психології та педагогіки Навчально-наукового інституту психології та соціального захисту Львівського державного університету безпеки життєдіяльності, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник

ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДСНС УКРАЇНИ КОНФЛІКТОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Як відомо, конфлікти є частиною повсякдення, адже як в особистому житті, так і в професійній діяльності постійно присутні неузгодженість думок і поглядів, виникають ті чи інші суперечності. Професійна діяльність фахівців ДСНС України часто буває пов'язана зі стресовими та конфліктними ситуаціями, що актуалізує потребу формування у них навичок конструктивного спілкування у конфліктних ситуаціях.

За визначенням Д. Максименка та В. Соловієнка, «конфлікт – це суперечність, що виникає між людьми у зв'язку з розв'язанням тих чи інших питань соціального чи особистого життя. Стан конфлікту характеризується гострими негативними емоційними переживаннями його учасників» [3]. Кожна зі сторін, яка бере участь у конфлікті, вимушена діяти в умовах невизначеності, оскільки не може заздалегідь знати рішення, прийняті конфліктуючою стороною, та передбачити її поведінку.

Зазвичай, конфлікт вважається негативним явищем. Однак він виконує і позитивні функції: сигналізує про виникнення проблем у колективі; стимулює пошук шляхів розв'язання існуючих суперечностей; прискорює розвиток складних ситуацій, які давно потребують розв'язання; знімає внутрішню емоційну напругу; запобігає вчиненню асоціальних дій, загостренню протистояння; сприяє згуртуванню колективу, утворенню нових груп і соціальних інститутів, налагодженню міжособистісних відносин, соціалізації й адаптації як окремих індивідів, так і груп людей; дозволяє отримувати правдиву інформацію про оточення, істинну сутність сторін, які конфліктують, діагностувати відхилення у нормальній взаємодії членів групи та міжгруповій взаємодії; вчить краще розбиратися в людях; забезпечує контроль за роботою груп, організацій і владних структур; сприяє визначенню правил і норм групової і міжгрупової поведінки; підвищує самосвідомість і відповідальність, стимулює активність і особистісне зростання учасників конфлікту. Розв'язання конфлікту стабілізує відносини між учасниками протистояння, дозволяє зрозуміти їх прагнення, досягти порозуміння, з'ясувати можливість мирного співіснування, проявити благородство, толерантність, дипломатичність, вміння прощати, домовлятися.

Сучасні психологи визначають конфліктологічну (конфліктну) компетентність як обізнаність особистості в конфлікті, її здатність прогнозувати, попереджати і вирішувати конфлікти [2].

До педагогічних засобів формування конфліктологічної компетентності І. В. Козич відносить: зміст навчального матеріалу, зміст конфліктної ситуації; методи і форми навчання і виховання; особистісні та професійні якості викладача; міжособистісні стосунки у навчальній групі [1, с. 112].

Майбутній фахівець ДСНС повинен володіти знаннями про сутність, структуру, етапи розвитку, способи попередження та стратегії розв'язання конфлікту, про психічні явища і якості особистості, розуміти природу суперечностей і причини їх виникнення.

Не менш важливим є формування вмінь і навичок розв'язання конфліктів, а саме: вміння аналізувати конфліктні ситуації, визначати причини їх виникнення, адекватно оцінювати й управляти ситуацією, що склалася, передбачати та зводити до мінімуму негативні наслідки, бачити і використовувати позитивні сторони конфліктів, спостерігати і визначати власний психологічний стан і стан іншого учасника конфлікту, навички ефективного спілкування, адекватної оцінки конфлікту, опанування власними негативними емоціями, саморегуляції, застосування стратегій розв'язання конфліктів у конкретних ситуаціях, формування установки на співпрацю, діагностування та профілактики конфлікту, використання конфлікту у виховних цілях.

Формуванню конфліктологічної компетентності майбутніх фахівців ДСНС сприяють комунікативний тренінг і тренінг сенситивності.

Комунікативний тренінг навчає майбутніх фахівців ДСНС основам комунікації та закономірностям ділового спілкування, вибудовуванню спілкування з урахуванням станів, інтересів і цілей інших людей; розширює можливості у налагодженні контактів у різних ситуаціях спілкування, у тому числі конфліктних; формує комунікативні навички (вербальні та невербальні), навички встановлення контакту, подолання комунікативних бар'єрів у спілкуванні, активного слухання та розуміння партнерів по спілкуванню, аргументації думок, дій і вчинків, емоційної регуляції у процесі спілкування, конструктивного розв'язання конфліктів, глибшого розуміння себе, самопізнання, самоактуалізації та самоконтролю, вміння орієнтуватися в тій чи іншій ситуації й обирати відповідну форму взаємодії та стратегію поведінки; сприяє усвідомленню, актуалізації та вдосконаленню особистісних якостей, необхідних для ефективного спілкування, творчому розвитку особистості.

Структура комунікативного тренінгу передбачає знайомство, представлення та згуртування навчальної групи, обговорення мети і завдань тренінгу та правил роботи у групі; формування довіри, необхідної у процесі спілкування; формування навичок використання вербальних і невербальних засобів комунікації, подолання упередженого ставлення, активного слухання; формування навичок визначення стратегій поведінки у процесі спілкування,

у тому числі в конфліктних ситуаціях; формування навичок подолання агресії та гніву, самоконтролю, вираження емоцій, конструктивного вирішення конфліктних ситуацій; побудова і відпрацювання моделей поведінки у різних ситуаціях взаємодії з людьми.

Тренінг сенситивності розвиває чутливість особистості до подій, які відбуваються з нею, до психічних станів інших людей, їхніх прагнень, цінностей і цілей, здатність передбачати почуття, думки та поведінку інших людей; розкриває загальні закономірності та формує в майбутніх фахівців ДСНС теоретичні уявлення і практичні вміння розуміти інших; розвиває чутливість до групового процесу; формує навички сприймання поведінки інших людей; розвиває психологічну спостережливість; розвиває особистість, коректує особистісні якості та вміння; сприяє кращому розумінню себе та інших; формує і розвиває здатність прогнозувати поведінку іншої людини та передбачати свою реакцію на неї.

Структурно тренінг сенситивності поділяється на два великі блоки, а саме: психогімнастичні вправи, спрямовані на розвиток спостережницької сенситивності (спостереження мовних актів, жестів і міміки, переміщення людей і предметів, тактильних впливів, звуків, запахів тощо) та психогімнастичні вправи, спрямовані на розвиток здатності розуміти стани, властивості, якості та відносини людей і груп (спостереження емоційних станів і їх проявів, рефлексія індивідуальних особливостей, вербалізація відчуттів, розвиток прогностичних здібностей, психологічної проникливості тощо).

Таким чином, формуванню конфліктологічної компетентності майбутніх фахівців ДСНС сприятиме впровадження у навчальний процес комунікативного тренінгу і тренінгу сенситивності, які покликані сформувати в них навички налагоджувати контакт у різних ситуаціях спілкування, використовувати й аналізувати вербальні та невербальні засоби спілкування, сприймати і передбачати поведінку інших людей, у тому числі в конфліктних ситуаціях.

Список використаних джерел:

1. Козич І. В. Модель формування конфліктологічної компетентності соціального педагога в умовах магістратури // Вісник Запорізького національного університету. – 2008. – № 1. – С. 110-116.
2. Котлова, Л. О. Формування конфліктологічної компетентності студентів як чинника їх особистісного розвитку [Електронний ресурс] // Наука і освіта. – 2014. – № 5. – С. 162-168. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/NiO_2014_5_31
3. Максименко, С. Д. Загальна психологія : навч. посібник / С. Д. Максименко, В. О. Соловієнко. – К. : МАУП, 2000. – 256 с.